

ROZTARGNIENIE (48) *sb n*

roztargnienie (46), **rozstargnienie** (2); roztargnienie : rozstargnienie *SkarJedn* (4:1), *SkarŻyw* (5:1).rof- (37), roz- (9), rozf- (2); -enie (47), -enie (1).

o, a oraz pierwsze e jasne, końcowe e pochylone.

sg *N* roztargnienié (10); -é (3), -(e) (7). ◇ *G* roztargnieniã (11). ◇ *D* roztargnieniu (3). ◇ *A* roztargnieni(e) (10). ◇ *I* roztargnieniém (5), [roztargnienim]; -ém (1), -(e)m (4). ◇ *L* roztargnieniu (6). ◇ *pl N* roztargnieniã (1). ◇ *A* roztargnieniã (2).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* roztargać koñmi, *Linde* bez cytatu *s.v.* roztargnąć.

1. *Pomordowanie, pozabijanie* (3) : y dawał ie [Bóg Żydów] ná łup á ná roftárgnienie nieprzyiaciołom ich. *RejZwierc* 258.

roztargnienie czyje (1): á iż odstąpili [Żydzi] od Páná Bogá łwego/ dopuřczał ich ná łup á ná roftárgnienie ich nieprzyiaciołom ich *RejZwierc* 258.

Szereg: »mord a roztargnienie« (1): A wždy pátrż iż muřiała przemoc řprawiedliwoř miłofierdzie iego/ że ie dał ná łrogi mord á ná okrutne roftárgnienie. *RejZwierc* 258v.

2. *Podział, rozłam, rozpadnięcie się* (17) :

Przen (16) :

roztargnienie czego (1): *PowodPr* 63 *cf W* przeciwstawieniu.

W przeciwstawieniu: »roztargnienie ... pogodzenie i całość« (1): Lecż řprawiedliwoř gdzie řie řczyra naydzie/ tá m niemáľz roftárgnienia cnot/ ále owłzem wřzyřtkich pogodzenie y całość. *PowodPr* 63.

a) *Rozproszenie uwagi, brak skupienia* (1) : Lepiey [...] ieden pľalm řpiewáć zľkruchą y z řercá podnieřeniem/ niźli řto zroftárgnieniem. *SkarŻyw* 571.

b) *Zamęt myřlowy, niepewnoř, zmieszanie* (14) : gdy tu nie tylko więřza częřć/ ále wřzyřcy okrom Márká/ iedno mowią: řmiech z řiebie ráczey czyniľ tę m Márek/ á niźliby miaľ by iaķie oycom onym roftárgnienie vczynić. *SkarJedn* 297; á gdy ieden ták/ drugi owáķ będzie chćiaľ/ boiaźn Bożą řczyřpić wdziateczkách: roftárgnienie mieć będaľ/ niewiedząc zákim iřć. *SkarŻyw* 153, 243, 355; Gotowem/ á nie znam niľkađ roftárgnienia/ Strzedz/ wřzelkiego woli twey náznáćzenia *GrabowSet* C3v; A toć mowię ku pożytkowi wáľzemu/ nie ábym ná was řidło wrzućiľ/ ále ku temu [...] coby was řpofobiło do řłuźby Páńřkiej; bez roftárgnienia [*sine impedimento*]. *WujNT* 1.*Cor* 7/35.

roztargnienie około czego (1): á w tym roftárgnieniu ludzkim/ ktore řie działo około náuki y męķi řwiętey iego/ [...] miaľy řie zářrafować myřli á řercá Apořthołow iego *RejPos* 129v.

W poľáćzeniach szeregowych (2): *LeovPrzep* A3; gdyřz ich ták náuczaľ/ áby káźdy z řwoiaľ pokuřaľ/ ćięřzkořciaľ/ teřknořciaľ/ řumnieniem/ wáľpieniem/ rozřtárgnieniem/ do niego bieżaľ *SkarŻyw* 298.

Wyrażenia: »roztargnienie myřli, na myřli« (1:1): *LeovPrzep* A3; y potym gdy mię kto chwaliľ/ radem řłuchaľ/ á iednáķem roftárgnienie wielkie ná myřli miaľ *SkarŻyw* 582.

»roztargnienie sumniena, na sumnieniu« (1:1): Wřczynają się bowiem wielkie niesřornořci, w ktore przywiedzione są rozmaite stany roztargnieniem sumniena *Diar* 84; A iaķořz ty z vporu ich tákiego roftárgnienia ná řwym řumnieniu mieć nie będzieřz? *SkarJedn* 366.

»roztargnienie umysłu« (2): *Scrupulosus, Kámienifity. Metaphor. Zátрудniony/ pełny wątpliwości y roftárgnienia vmysłu/ trofzczący fie. [...] Scrupulositas, Trudność/ zátрудnienie/ wątpliwość/ roftárgnienie vmysłu/ wątpienie. Mącz 376a.*

[*Szereg: »perturbacja i roztargnienie«: nie wesełąc fię z zylku ábo pożytku iákiego/ [...] ále zówże fercá spokoyne bez perturbácyey y roftárgnienia z nim [Panem] złączone máiąc. DesidWilkow 1589 35.]*

a. Brak jedności osób Trójcy Św. (1) :

Szereg: »rozdzielenie ani roztargnienie« (1): Nie ieft miedzy nimi [Bogiem i Synem] rozdzielenié/ áni roftárgnienié. BiałKat b2v.

3. [Podział terytorium: W tym Beresciu folwark natenczas jest trifariam roztargniony [...]. A tak tym roztargnieniem folwark in suo statu nie jest, jako przedtym bywał LustrRus 114.]

4. O wspólnotach: brak jedności, rozłam; schisma, scissura PolAnt (21) : A gđzye roztárgnyenye/ támci zgody/ yedności/ y miłości nye. *KromRozm I O4; źle mieć pánow wiele/ trzeba iżby ieden był pan/ boby káždy więcey ítał o włafną rzecz niżli o ípolną/ á teźby to dłuęo trwáć nie mogło bez roftárgnienia swoiego BielKron 116; Było ná then czás wielkie roftárgnienie w Węęierkicy ziemi/ ábowiem połowicá ich przy iedney ítronie/ á połowicá przy drugiej byłá. BielKron 304; NiemObr 27; roftárgnėłifmy fye ná dźiwné y rozmáité wiáry: ktoré roftárgnienié/ iáká waśń miedzy ludźie w nośi? KochWr 21, 22; WujNT 63; [Dla rozdzielnóci rządow y obyczáiw zwierzchnich/ niemáią być żadne obraźania/ áni roftárgnienia. HerbOdpow Nn8].*

roztargnienie czego (4): á w tym z obu ítron mieli [...] zyednoczenie vczynić/ ná ten czás/ áby byli w pokoiu/ ieden drugiemu nie vráęaiąc/ w tym roftárgnieniu wiar/ iáko który dzierzy/ áż do vznánia prawdziwego. BielKron 222v; Y iáko po onym wielkim złączeniu Plánetow zá Cefárzá Károlá/ wielkie y rozmáite Walki beły we Fráncufkicy Ziemi [...] (á to dla żądzey wielkicy pánowánia [...] y wzgárdy nawiętfzego przełożeńftwá/ y thudźieź dla roftárgnieniá Wiáry.) LeovPrzep Cv. Cf Wyrażenia.

roztargnienie miedzy kim (5): MurzNT Ioann 9/16; ábowiem wnet pogáni rzućili fie ná nie [państwa rzymskie] widząc roftárgnienie miedzy imi BielKron 156v; BiałKat b2v; A ná oštátku napilniew fie tego przeftrezegamy/ w czym iedność y prawdá kościołá powfzechnego gruntownie położoná ieft/ ábyfmy bez potrzeby zá ledá przyczyną roftárgnienia miedzy sobą nieczynili. WujJudConf 139v; BudNT 1.Cor 11/16[18].

roztargnienie czyje [w tym: G sb (1), pron poss (1), [ai poss]] (2): O pokolenie Ruben gđzyeśz fą zacnieyfzy twoi/ W tym náfzym roftárgnieniu żaden przy nas nie ftoi. LubPs hh; SkarJedn 207; [naszy obiecali przez p. Filipowskiego jaśnie to pokazać inszego czasu, kto jest przyczyną zepsowania porządku i roztargnienia zborowego. AktaSynod II 329].

W połączeniu szeregowym (1): Ale mamy iefzcze drugi práwie pewny á nieomylny znák fałszywey ich y niepoboźney náuki/ niezgodę/ rozerwánie/ y roftárgnienie wielkie/ rózne pílmá ś. wykładanie/ iedno drugiemu/ y miedzy sobą przeciwné káżdego ártykułu rozumienie. ReszPrz 54.

Wyrażenia: »jedności rozstargnienie« (1): Teraz vłyfzyfz zkad tey iedności nawiętfze y nafzkodliwfe roftárgnienie vroflo. SkarJedn 154.

»społeczności roztargnienie« (1): iż [Litwa] przy tytule Wielkiego Księstwa Litewskiego y dołtoieństwach y wrzędziéch wżytkich [...] wedle opifánia Przywileiu Królá Alexándrá cále y nie náruřzeníé zořtác ma: gdyż to ziednoczenia y fpółeczności téy rořtárgnienia y rozdziału nie czyni. *SarnStat* [1023].

»zjednoczenia roztargnienie« (1): *SarnStat* [1023] cf »społeczności roztargnienie«.

Szeregi: »odszczępięństwo albo roztargnienie« (1): Ieden bywa obieran/ áby głowę pořtánowiwfzy/ przyczynę odřzczępięństwą álbo rořtárgnienia oddalił. *WujJud* 154.

»roztargnienie i rozdział« (1): *SarnStat* [1023] cf »społeczności roztargnienie«.

»roztargnienie i różności« (1): Owo zachodni y wfchodni oycowie/ po długim rořtárgnieniu y różnościách/ vdáiacię [!] ná niebefpieczności morzá y ziemie/ [...] zięcháli fię tu ná ten řwięty y powřzechny Zbor *SkarJedn* 269.

Przen: *Upadek, zniszczenie* [czego] (1) : ná tákowych ludziách/ moy Pánie/ zábáwili řye wřzyřcy Dyabłowie/ y burzá ich iáko wierne řoźnierze řwe/ ku rořtárgnieniu kořćiołá Bożego. *OrzList* d2v.

5. *Spór, wařń, brak zgody* (4) : Factiosus, appellatur qui proclivis ad factionem: id est discordiam et seditionem – Rozruch, roztargnienie czyniácy. *Calep* 404b.

roztargnienie czego (1): Ktemv wtey surowosci y rozroznienia y roztargnienia animuszow ludzkich zktorych y ad arma było przysło, obawiac się trzeba, aby [...] *ActReg* 134.

[*roztargnienie między kim*: *ListyZygmAug* 1564/466 cf »roztargnienie i zawařnienie«.

roztargnienie czyje: á w onym rořtárgnieniu panow/ przisřłá tá niewola ná krzeřciány *BielKron* 1551 93v; *ListyZygmAug* 1564/466.]

Fraza: »roztargnienia były uřmierzane« (1): potym pořtánowiono ieft/ áby ieden wybrány s Stárfzycznych/ przełożon był nád drugimi/ [...] przez ktoregoby rořterki y rořtárgnienia były wfmierzáne. *RejPosRozpr* c3v.

Wyrażenie: »roztargnienie domowe« (1): Znajdziemy to łatwie, że domową niesforą, wařńiami [...] targać się każda społeczność musi a roztargnieniem domowem upařć. *Diar* 35.

Szeregi: »rozterk i roztargnienie« (1): *RejPosRozpr* c3v cf *Fraza*.

[»roztargnienie i zawařnienie«: A iż przy tem między inemi przypadkami osobliwie przekładasz i uważasz WM o roztargnieniu i wielkiem zawařnieniu tych dwu narodów między sobą polskiego i litewskiego; my [...] *ListyZygmAug* 1564/466.]

6. *Osuszenie, zablížnienie, wyleczenie* [czego] (1) : Też bańki niżej trořzkę dymion pořtawione/ łą wżyteczne ku roztargnieniu puchliny y każdego wrzodu řtroiow męzkich *FalZioł* V 60v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Dialysis, Latine dissolutio, Rotárgnienie [!]. *Mącz* 84c, 462a.

Synonimy: 1. *pobicie, pomordowanie, zabicie*; 2. *rozdarcie, rozdzielenie, rozerwanie, rozproszenie*; 4. *rozerwanie, rozproszenie, rozterk, schizma*; 5. *niesnaska, niestwora, niezgoda, poswarek, rozerwanie, roznica, rozterk, różność, spor, sporka, swar, wařń*.

Cf NIEROZTARGNIENIE, **ROZTARGNAĆ**